E 8/2025 vp
Liisa Toopakka
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Kirjallinen asiantuntijalausunto
MmV 28.3.2025

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: kilpailukykykompassi EU:lle

Kilpailukykyä ei paranneta luonnon ja ilmaston kustannuksella

Pidämme huolestuttavana kehityssuuntaa, jossa sääntelyä ryhdytään purkamaan varsinkin ilman kunnollisia vaikutusten arviointeja. Kilpailukykymme on isossa kuvassa riippuvainen ympäristökriisien torjunnasta, ja on iso riski että sääntelyn keventäminen syventää ongelmia ratkaisujen sijaan. Kilpailukykykompassin alla annettu Omnibus-paketti esittää muun muassa yritysvastuudirektiiviin muutoksia, joka heikentää direktiivissä säädettyjä ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevia velvoitteita. Komissio luo yrityksille epävarmuutta purkamalla juuri viime kaudella sovittua kestävyyslainsäädäntöä.

Ympäristökriisien ratkaiseminen tulisi näkyä läpileikkaavana kaikissa kilpailukykykompassin toimissa. On järjenvastaista, että samaan aikaan kun jäsenmaat toimeenpanevat ennallistamisasetusta, mahdollistettaisiin toisaalla luonnon tilan heikentäminen kilpailukyvyn nimissä.

Ympäristökriisien ratkaiseminen tulisi näkyä voimakkaasti Suomen kannassa

Vähähiilistyminen ja kilpailukyky

On tärkeää, että EU:n kilpailukykykompassi perustuu vuoden 2040 ilmastotavoitteeseen, joka ohjaa siten Euroopan päästövähennyksiä ja vauhdittaa siirtymää kohti puhtaampaa tuotantoa. Johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka luo pohjan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville investoinneille sekä teknologioiden kehittämiselle. Suomen kannassa nostetaan esiin pitkäjänteisen ja johdonmukaisen ilmastopolitiikan merkitystä. Luonnonsuojeluliitto pitää pitkäjänteisyyttä ja johdonmukaisuutta tärkeinä periaatteina kaikessa ympäristöpolitiikassa, eikä pidä sääntelyn purkamiseen liittyviä toimia tällaisina.

Eurooppalaisen teollisuuden vähähiilistäminen on välttämätöntä EU:n ilmastotavoitteiden kannalta, ja se tulee tehdä luontoa ja oikeudenmukaisuutta kunnioittaen. Suomi korostaa kannassaan biotalouden mahdollisuuksien huomioimista ratkaisuna vähähiilisyyteen, haitallista riippuvuuksista irtautumiseen ja huoltovarmuuteen. Luonnonsuojeluliitto kuitenkin huomauttaa, että ilman reunaehtojen asettamista biotalouden edistäminen todennäköisesti pahentaa luontokatoa, hidastaa vesistöjen hyvän tilan saavuttamista ja siirtää ilmastopäästöjä maankäyttösektorille. Suomen kantaa tulisi näiltä osin

tarkistaa, biotaloutta voidaan edistää vain luonnon kantokyvyn rajoissa.

Suomen kannassa myös todetaan, että EU:n tulisi vahvistaa ja hajauttaa kriittisten mineraalien toimitusketjuja sekä vähentää liiallista riippuvuutta niiden tuonnista. Luonnonsuojeluliitto toteaa, että kriittisten mineraalien kohdalla on huolehdittava, ettei kaivoksille anneta teollisuuden tarpeiden nimissä mahdollisuutta ohittaa luonnonsuojelu-, vesipuite- tai kaivannaisjätedirektiivin mukaisia vaatimuksia. Kriittisten raaka-aineiden asetuksen (CRMA) mukaan strategisesti tärkeiden hankkeiden listalle pääseminen edellyttää muun muassa sitä, että hanke voidaan toteuttaa kestävästi, mutta komission julkaisemalla listalla on nytkin hankkeita, jotka uhkaavat luonnon monimuotoisuutta.

Riippuvuuksien vähentäminen ja turvallisuus

Luontokadon pysäyttäminen ja ilmastokriisin hillitseminen ovat myös omavaraisuutta ja turvallisuutta turvaavia tekijöitä. Luonnonsuojeluliitto on samaa mieltä siitä, että asioita on tarkasteltava kokonaisuutena, mutta tästä kokonaisuudesta ei tule unohtaa ympäristökriisien torjumista.

Sääntelyn yksinkertaistaminen

Sääntelyä ei pidä keventää luonnon tai ilmaston kustannuksella, ja kestävyyslainsäädäntö sekä sääntely eivät ole este kilpailukyvylle, vaan ne turvaavat ihmisoikeuksia ja suojelevat ympäristöä.

Esimerkiksi komission julkaisema Omnibus I-paketti esittää muun muassa yritysvastuudirektiiviin muutoksia, jotka heikentävät direktiivissä säädettyjä ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevia velvoitteita. Tämän lisäksi komissio luo yrityksille epävarmuutta purkamalla juuri viime kaudella sovittua kestävyyslainsäädäntöä.

Mikäli yritykset tarvitsevat kestävyysraportointivelvoitteiden toimeenpanossa enemmän yhtenäisyyttä tai ohjeistusta, komission tulisi toteuttaa se laatimalla tulkinta- ja soveltamisohjeita, sekä arvioimalla lainsäädännön vaikuttavuutta jo olemassa olevien menetelmien mukaisesti. Lainsäädännön muuttaminen ei ole ratkaisu - se lisää vain epävarmuutta ympäristön ja ihmisoikeuksien kustannuksella.

Rahoitus

Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että rahoituksen osalta Suomen kannassa tulisi näkyä myös ilmasto- ja luontotoimien rahoituksen tärkeys. Vastaavasti ympäristölle haitallisiin toimiin ei tule ohjata rahoitusta.

Lisätiedot

Liisa Toopakka, monimuotoisuusasiantuntija liisa.toopakka@sll.fi, 0405042989